

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТА «ТЕХНОЛОГІЯ ОБРОБКИ ОДЯГУ»

Валентина СІПАЙЛО, викладач кафедри професійної педагогіки і трудової підготовки Рівненського державного гуманітарного університету

Стаття присвячена проблемі організації самостійної роботи студентів при вивченні професійно спрямованих дисциплін.

Ключові слова: самостійна робота студентів, самоосвіта, мотивація навчання, особистий інтерес, методика організації самостійної роботи.

В умовах ринкової економіки великим попитом користуються спеціалісти, які вміють нестандартно мислити, творчо застосовувати знання в непростих виробничих і соціальних ситуаціях [2]. Навчити студентів самостійно вчитися, опановувати нові знання, сформувати в них потребу в самоосвіті, розвинути високий рівень самоконтролю і самооцінки — ось завдання педагогів. Їх значення пояснюється ще й тим, що формування прийомів самостійної навчальної роботи — це не спеціальна дисципліна, а процес навчання, спрямований сьогодні переважно на отримання готових знань.

Самостійна робота це навчальна діяльність студента з виконання завдань викладача або за власним бажанням, яка спрямована на закріплення, розширення та поглиблення отриманих знань, а також на засвоєння нового матеріалу без сторонньої допомоги.

Вміння студентів самостійно працювати над матеріалом забезпечує високу професійну підготовку спеціалістів, формує вміння самостійно підвищувати свій науковий рівень у майбутньому, при необхідності самостійно вирішувати певні проблеми.

Доведено, що тільки ті знання, які студент набув самостійно, завдяки власному досвіду, думці і дії будуть насправді міцними. За даними ЮНЕСКО в процесі викладання навчального матеріалу

засвоюється 15% інформації, яка сприймається на слух, і 65% — на слух і зір. Якщо ж навчальний матеріал опрацьовується самостійно, індивідуально виконується завдання від його постановки до аналізу отриманих результатів, то засвоюється не менше 90% необхідної інформації.

Самостійна робота студентів є важливим фактором підвищення ефективності пізнавального процесу під час підготовки майбутніх фахівців. Це пов'язано з тим, що тільки в процесі самостійної роботи студент одержує міцні знання, розвиває вміння творчо мислити та використовувати знання в практичній діяльності [6].

Якщо в житті людини значний час займає самоосвіта, то така особистість просто не може жити без самовдосконалення. Самонавчання, самостійна робота над собою незмінні види навчальної діяльності.

Навчання — один із найтяжчих видів праці, оскільки ця праця, як ніяка інша, потребує великої концентрації волі, розумових і фізичних зусиль.

Навчання лише тоді результативне, коли той, хто вчиться, хоче мати знання, які опановує. Якщо людина усвідомлює, що мало знає, але, якщо їй відомо, як зробити так, аби знання множилися, то вона завжди прагнуче до самовдосконалення.

Самостійна робота над собою для кожної людини, яка претендує

на пристойний рівень освіченості, має бути серцевиною навчальної діяльності. І лише постійне самостійне навчання дасть можливість якомога ближче підійти до вершини знань певної галузі, сформує потужний інтелект особистості [1].

Виховання такої здатності в особі потребує чіткого узгодження цього процесу з метою навчання та виховання.

Можна без перебільшення стверджувати, що навчання — це перш за все самоосвіта.

Студент, який хоче якомога краще оволодіти професією, має добре розуміти: на занятті викладач подає основи знань, навчає, як учити, виокремлює ті ключові істини дисципліни, які пробуджують у молоді людини потяг до поглиблення й удосконалення цих знань.

Навчання безперервний процес. Він не закінчується на лекції чи на лабораторному занятті, а має спільні методи і прийоми, і цей процес не завершується лише організаційними формами. В основі самостійної навчальної діяльності юнака чи дівчини повинні бути глибокі мотиваційні сили, які й змушують особистість безперервно домагатися вдосконалення знань.

Постановка чи формування мотивів навчальної діяльності носить особистісний підхід. Адже кожна людина сама чітко визначає та усвідомлює, для чого їй потрібний певний рівень знань.

Мотивація навчання в студента, передусім, формується за потребами здобуття певної професії. Тобто особа має оволодіти такою сумою знань і вмінь, які б дали змогу заявити про себе як про непоганого професіонала. Це і є мотивація навчання через потребу оволодіння майбутньою професією. Оскільки, опанувавши професією, можна буде реалізувати себе через власну діяльність, що принесе певний реальний статок.

Не менш важливими є матеріальні мотиви навчання. Маючи певні знання і навички, їх можна «продавати» на ринку суспільної праці для отримання доходу. Щоправда, в даному контексті необхідно зробити і посилання на те, що молодь треба вчити продавати знання.

Можуть бути й інші мотиви, що спонукають до активної навчальної діяльності. Це і збагачення загальною сумою знань, накопичених людством, розширення загального світогляду, усвідомлення наявної перспективи щодо реалізації певних знань тощо.

Саме з мотивації навчальної діяльності й випливає: навчання заради навчання — марнотратство часу. Воно не наділяє молоду людину внутрішньою потребою оволодіти певною сумою знань. Таке навчання не виробляє стереотипів на чітку й постійну самозбагачуючу працю. Якщо навчальна діяльність замотивована особистим інтересом, то вона буде результативною. В іншому випадку, все зведеться лише до даремної трати часу.

Тому молода людина перш за все має поставити перед собою запитання: «Для чого потрібне навчання?». Знайшовши на нього відповідь, можна поставити інше: «Як я реалізовуватиму знання як товар? Що я матиму з набутих знань?».

Якщо відповідь знайдена, можна приступити до найтяжчої праці — навчання.

Самостійна навчальна діяльність студента буде лише тоді результативною, коли вона ґрунтуватиметься на внутрішній потребі [4]. Звичайно,

спочатку доводиться себе примушувати працювати самостійно і на занятті, і після нього. В особи, що має чітко визначену мету самоспопонування, виробляються певні навички, і врешті-решт, навчальна діяльність стає внутрішньою потребою, без якої особистість не відчуватиме душевного комфорту.

Для студента — майбутнього фахівця — важливо не лише осмислити й засвоїти інформацію, а й оволодіти способами її практичного застосування і прийняття рішень.

Самостійна навчальна діяльність студента може здійснюватися через: *заучування певної інформації; опрацювання літературних джерел (конспектування, рефератування); підготовку тез (для доповіді, виступу) за літературними джерелами та іншими шляхами надходження інформації (постановка дослідів, робота з аудіовізуальними засобами тощо); дослідницьку і пошукову діяльність; спостереження та аналіз певних процесів, явищ; участь в іграх (навчальних, розвиваючих тощо); тестування і самотестування; виконання вправ, тренінг; конструювання, моделювання; алгоритмування окремих процесів тощо.*

Перелік методів і прийомів самостійної навчальної діяльності, які можна рекомендувати студенту, невичерпні, адже кожна людина, крім загальноприйнятих, виробляє власні, притаманні лише їй.

Тож самостійну навчальну діяльність доцільно розглядати як особисту творчу працю, що має приносити плоди від певних розумових і психічних дій.

Дидактичне значення самостійної роботи в професійній підготовці фахівців і розвитку їх інтелектуально-навчальних умінь полягає у тому, що:

- у процесі самостійної роботи студенти набувають більш повних і глибоких знань, які характеризуються системністю, оперативністю, гнучкістю і міцністю;
- самостійна робота об'єктивно впливає на формування самостійності мислення і суджень. Студенти виробляють у собі здатність висловлювати власні думки з навчальних тем або інших теоретичних питань;

денти виробляють у собі здатність висловлювати власні думки з навчальних тем або інших теоретичних питань;

- самостійна робота відіграє важливу роль в удосконаленні таких професійно-важливих якостей особистості, як наполегливість, завзятість і цілеспрямованість.

Важливо підкреслити, що всі риси, які виробляються з часом, у свою чергу впливають на підвищення ефективності самостійної роботи, а в подальшому — і на результативність самоосвіти фахівця.

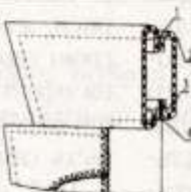
Цей вид навчальної діяльності студентів умовно можна розділити на три рівні: *доаудиторну самостійну роботу; аудиторну самостійну роботу; післяаудиторну самостійну роботу.*

Самостійна робота як вид навчальної діяльності матиме ефективність якщо: *є чітка організація із сторони навчального закладу, викладача; така робота є складовою навчально-виховного процесу, а не епізодичним явищем; здійснюється постійний педагогічний контроль.*

Нині на кафедрі спостерігається значне зростання кількісного рівня навчально-методичного забезпечення організації самостійної, індивідуальної роботи студентів денної та заочної форм навчання. Методичне забезпечення створюється виходячи з конкретних умов інформаційно-технічного, комп'ютерного оснащення навчального закладу, кадрового потенціалу, умов, які навчальний заклад може створити для самостійної роботи студентів.

Для прикладу досить вагомою допомогою студентам при самостійному вивченні повузлової обробки швейних виробів є *інструкційні та технологічні картки*, які вміщують ескіз (малюнок) вузла, його конструкцію, послідовність виконання технологічного процесу, обладнання та технічні умови на його виконання. Такі картки доцільно використовувати з готовим зразком обробки даного вузла (табл. 1, 2).

Таблиця 1

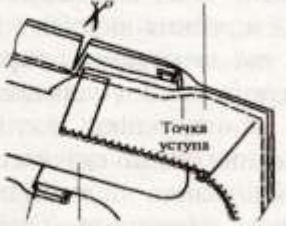
Елемент вузла		Малюнок вузла	Вид обробки				
1	Верхній комір		Обробка та вшивання відкладного коміра в горловину				
2	Нижній комір						
3	Пілочка+ спинка (готова горловина)						
4	Прокладка коміра						
Кількість стібків		Конструкція вузла	Волокнистий склад матеріалу				
№ шва	в 1 см	 Рисунок 75 - Обробка та вшивання відкладного коміра Рисунок 76 - Спосіб зшивання коміра з закріпленою прокладкою	вовна	шовк	бавовна	змішані	із вмістом синтетичних волокон
1	3 - 4		+	+	+	+	+
2	3 - 4						
3	3 - 4						
4	3 - 4						

Для раціонального розподілу часу студентів під час вивчення дисципліни велике значення має допомога викладачів у навчанні студентів самостійно опрацьовувати матеріал. Вона може бути здійснена у вигляді надання програми вивчення курсу, в якому є розгорнутий план лекційних, лабораторних (практичних) занять, бажано дати

потрібний список запитань і літератури, зазначити форму контролю знань. Крім того, в методичних вказівках бажано навести варіанти індивідуальних завдань та перелік запитань до заліку чи екзамену. Використання таких розробок значно полегшує організацію роботи, зберігає час як викладача, так і студентів.

Повне методичне забезпечення дисципліни включає традиційні методичні розробки, навчальні посібники, підручники, електронні довідники, інструкції для виконання лабораторних (практичних) робіт, збірники завдань для самостійного вивчення курсу.

Таблиця 2

ТЕХНОЛОГІЧНА ПОСЛІДОВНІСТЬ ОБРОБКИ				
№ п/п	Зміст технологічно неподільної операції	Вид роботи	Обладнання та пристрій	ТУ
1	Дублювання верхнього (нижнього) коміра	П	Праска	Клейову прокладку накладаємо з вивірного боку коміра
2	Обшивання нижнього коміра верхнім	М	1022 - Мкл	Ширина шва обшивання 0,5 — 0,7 см. При обшиванні кутиків довжину стібка робимо мінімальною
3	Висікання кутиків та вивертання коміра на лицьовий бік, виправлення кутиків, швів	Р	Ножиці, кілочок для вивертання кутиків	
4	Приprasовування коміра	П	Праска	
5	Прокладання оздоблюючої строчки по контуру коміра (с. 2)	М	1022 — Мкл	Ширина шва 0,2 см
	Вметування коміра в горловину 	Р	Ручна голка, нитки контрастного кольору	Сумістити надсічки коміра з плечовими швами та серединою горловини спинки до точки уступу та обігнути підбортом або закріпити булавками в місцях суміщення перпендикулярно до строчки вшивання
6	Вшивання нижнього коміра в горловину	М	1022 - Мкл	Швом шириною 5 — 7 мм. Після вшивання перевірити якість, зробити надсічки в місцях вигнутості

Самостійна робота може також виконуватися в бібліотеці університету, в навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, у кабінеті самостійної підготовки, в домашніх умовах.

Мета викладання дисципліни зводиться до того, щоб на меншому обсязі теоретичних знань дати більше можливості самостійно працювати для засвоєння певного матеріалу. При цьому чим вища якість (а не кількість) самостійної праці студента, тим ефективніше засвоєння.

У виборі методики організації самостійної праці доцільно звернути увагу на певні обставини.

Самостійна робота — це не тільки виконання домашнього завдання; це і самостійна робота в аудиторії під керівництвом викладача та організація самостійної навчальної діяльності студента поза аудиторією.

Викладач має переконати студента, що вчитись — означає вчитися себе, а вміння самостійно вчитися — це справжнє мистецтво та важлива характерна риса розвинутої особистості. Тому, готуючись до заняття, педагог повинен продумати і те, як він допоможе студентові самостійно продовжити вивчення нової теми.

При плануванні самостійної роботи студента викладач зобов'язаний створити відповідні умови для її виконання.

Для цього потрібен підвищений рівень мотивації виконання тієї чи іншої роботи, чітке визначення зв'язку цих робіт із майбутньою практичною діяльністю, тому що студенти засвоюють лише те, чого хочуть навчитися.

Самостійність дій студента залежить, передусім, від довіри викладача до нього. Методичне мистецтво викладача полягає в умінні правильно організувати навчальний процес як в аудиторії, так і поза нею [5].

Самостійна навчальна діяльність студентів повинна мати певні елементи на занятті й продовжуватися після нього. Таку роботу пе-

дагог ретельно планує методично і продумує організаційно. Її складовими є навчально-методичний пакет для студента з опанування конкретною дисципліною, який включає: *програму з чітким визначенням змісту та об'єму аудиторної і позааудиторної навчальної роботи; основні поради студентам щодо вивчення конкретної дисципліни (у письмовій формі); добірку контрольних завдань, запитань і тестів для самоперевірки; перелік літературних джерел та їх окремі примірники, що сприяють вивченню дисципліни; конспекти-схеми, лекції або їх тези з дисципліни; методичні рекомендації щодо вивчення окремих тем чи напрацювання практичних навичок; перелік тем курсових робіт та рефератів; вимоги до оцінки знань із дисципліни*. Саме такий пакет із кожної навчальної дисципліни доводиться до студента.

Методи і прийоми активізації самостійної роботи студентів різноманітні.

Викладач повинен пам'ятати: велике значення в самостійній навчальній діяльності студентів відіграє вільний вибір теми, форми і часу виконання роботи. Тому в системі самостійного навчання важливе місце займають творчі завдання: доповіді, проекти, есе, огляди тощо. Ці завдання спонукають студента досліджувати, оскільки охоплюють широкий діапазон матеріалів від огляду літератури, преси до власних роздумів із приводу досліджуваної теми.

Лише системна праця викладача стосовно розробки дидактичного матеріалу та його використання привчає студентів до постійної та активної розумової діяльності як в аудиторії, так і поза нею.

Для студентів-заочників у навчальних кабінетах міжсесійних консультацій мають бути створені всі необхідні умови для отримання найвищого позитивного результату самостійної роботи. Навчальний кабінет необхідно забезпечити потрібними навчально-методичними засобами: *опорними конспектами;*

комп'ютерними засобами; підручниками; навчальними посібниками; довідковою літературою; обладнанням для виконання практичних завдань.

До форм самостійної навчальної діяльності студентів належить: *робота з підручником, із довідковою літературою; складання конспектів, схем, таблиць, технологічних карток та їх оформлення; виконання практичних завдань з обробки конкретних швейних виробів; робота з навчальними тестами, комп'ютерними програмами.*

З методичного погляду самостійну роботу студентів доцільно розділити на етапи:

1. На лекціях, лабораторних чи практичних заняттях викладач формулює завдання для самостійного опрацювання, проводить інструктаж щодо їх виконання.

2. Важливу роль в організації самостійної роботи відіграють індивідуальні консультації. З планом лабораторного заняття, до якого вводять і запитання самостійного вивчення, студенти ознайомлюються завчасно.

3. Викладач розробляє теми курсових робіт та обов'язкових рефератів тощо.

4. Контроль та корекція результатів самостійного вивчення матеріалу здійснюється при виконанні тестових завдань, потім на лабораторних заняттях, під час складання іспитів.

Виховання самоконтролю — досить тривалий, але потрібний і корисний процес. З метою його здійснення викладач пропонує доступний для широкого загалу комплекс тестів, контрольних запитань [6]. При розробці робочої програми з дисципліни він планує кількість годин самостійного вивчення з відповідних тем, продумує зміст і характер самостійних завдань, дотримуючись таких вимог: *виконувана самостійна робота має спрямовуватися на досягнення основних навчально-виховних завдань; самостійне навчання має бути систематичним і систематизованим у контексті навчальних занять; самостійне навчання має бути доступним і можливим.*